

PRESENTACIÓ

Amb el títol de *Girona revisitada* els autors d'aquest volum hem tingut la curiositat i interès de tornar a mirar Girona des d'una òptica renovadora. Els treballs presentats pretenen oferir al lector, especialment l'universitari, una nova proposta en l'estudi dels diferents conjunts artístico-culturals gironins. Utilitzant la intuïció, el rigor i la lògica, els que subscriuim aquest volum hem procurat apropar-nos a l'obra d'art des d'una perspectiva globalitzadora.

Els historiadors de l'Art que hem intervingut en aquest número de la revista *Estudi General*, dedicat monogràficament i per primera vegada a la Història de l'Art, som especialistes en cadascun dels temes escollits. No s'ha partit del no res per iniciar la tasca investigadora dels treballs presentats, més aviat al contrari, tots coneixíem la dimensió històrico-artística de l'obra que havíem de tractar, tan en el camp bibliogràfic com en el de la visualització i aprehensió d'aquesta en el seu lloc d'ubicació. Ubicació que radica en els fons del Museu d'Art de Girona, a l'interior i al claustre de l'església de Sant Pere de Galligants, a l'església de Sant Feliu, en el Museu de la Catedral i en el propi espai cultural de la seu gironina.

A partir de la constatació de la informació bibliogràfica fins ara publicada dels conjunts artístics escollits, s'ha intentat oferir una altra via d'apropament, explicació i interpretació de les obres, alhora alternativa i complementària a les existents fins al moment. S'ha emmarcat cadascun dels treballs des dels paràmetres referencials corresponents a l'època i als aspectes que envolten l'obra, tot fent servir diferents angles de visió per conèixer l'abast del repertori triat.

És ben cert, i cal remarcar-ho, que el conjunt artístic monumental de les terres gironines és, en l'època medieval i moderna, d'un nivell extraordinari, per la qual cosa s'han estudiat obres prou rellevants d'ambdues èpoques que permetessin, en la mesura del possible, argumentar i remarcar aquesta hipòtesi, ben coneguda i assumida socialment.

Hem procurat doncs, fer uns estudis en els quals s'aprofundeixin alguns dels aspectes més significatius que contenen les obres, i alhora, es presentin noves propostes interpretatives d'aquestes amb un suport, creiem, prou sòlid i fonamentat.

Així, Pere Beseran i Ramon tracta en *Alguns capitells de Sant Pere de Galligants i el mestre de Cabestany* de l'escultura de Sant Pere de Galligants, i es planteja una aproximació a determinats capitells de l'església del monestir gironí i, en especial, a aquell amb escenes del martiri tradicionalment atribuït al mestre de Cabestany. Al text s'hi discuteix la versemblança de la vinculació

formal d'algunes d'aquestes escultures amb d'altres pertanyents al grup relacionat amb el Mestre anònim i, alhora, es fan precisions sobre aspectes iconogràfics que, en alguns casos, incideixen en aquestes relacions i en d'altres indiquen lligams amb certes obres llanguedocianes.

Jordi Camps i Soria en les *Reflexions sobre l'escultura d'afiliació Rossellonesa a la zona de Ripoll, Besalú, Sant Pere de Rodes i Girona, vers la segona meitat del segle XII*, intenta ordenar els testimonis de la influència rossellonesa sobre l'escultura del sud del Pirineu, en concret de la zona delimitada pel triangle Ripoll-Sant Pere de Rodes-Girona, durant el període assenyalat. Aquest component, sempre admès com a decisiu, donarà lloc a diferents formulacions, entre les quals es destacaran tant les dels centres esmentats com les de Besalú o Lledó, i es manifestarà en diferents estadis evolutius, fins a fondre's en les bases de tendències més avançades, com a Rodes i els conjunts gironins. Tot i així, el fenomen no és exclusiu de l'àrea gironina, ja que afecta conjunts com el de la seu d'Urgell, o d'altres en direcció meridional que no són tractats en aquest treball.

L'estudi *Escultura gironina del cercle del claustre de la seu de Girona: alguns fragments de la Catedral i del museu d'art*, realitzat per Imma Lorés i Otzet posa de manifest l'activa presència d'un taller d'escultors de formació probablement forània, en la construcció del nou claustre de la Catedral de Girona i en altres peces escultòriques, avui conservades al fons del Museu d'Art, al darrer quart del segle XII. Aquests escultors introduïren novetats molt importants en el marc de l'escultura gironina i catalana, i reberen encàrrecs d'altres obres d'envergadura, com el claustre de Sant Cugat del Vallès. La hipòtesi presentada per Lorés tracta d'evidenciar que l'activitat d'aquests mestres no es limità al claustre de la seu, sinó que tant a la catedral com en el Museu d'Art de Girona es conserven tot un seguit de peces escultòriques que serien fruit de l'activitat dels escultors del claustre. Aquests fragments, que en algun cas es relacionen amb el monestir empordanès de Sant Pere de Rodes, centre del que potser procedia el taller, serien realitzacions anteriors. Però la majoria són obres que cal relacionar amb les parts més tardanes del claustre, i segurament procedeixin tant d'altres indrets de la pròpia catedral com d'edificis de la ciutat de Girona.

Per la seva banda Rosa Alcoy i Pedrós i Pere Beseran i Ramon tracten sobre *La fortuna de Jaume Cascalls en el context gironí*. La fortuna de Cascalls i el seu taller és valorada en aquest treball des de la perspectiva que obren algunes destacades peces del gòtic gironí. En particular es revisen les apreciacions fetes sobre el conjunt del Sant Sepulcre de l'església de Sant Feliu, introduint però tot un ventall d'altres peces menys significades, o fins i tot negligides, en aquesta problemàtica. Obres que, tanmateix, poden ajudar a veure amb més claredat —i a resoldre en part— la dicotomia, potser injusta, que de vegades s'estableix entre els tallers de Jaume Cascalls i d'Aloi de Montbray.

Del període medieval passem ara a l'època moderna, de la qual s'han triat els conjunts retaulístics que es conserven a la seu de Girona realitzats als voltants del primer terç del segle XVIII. Els autors d'aquests treballs parteixen d'un centre d'interès comú, el d'evidenciar l'ambient artístic i cultural desenvolupat a Girona en aquest període, i mostrar que és en l'espai cultural de la seu on es manifesta més diàfanament aquesta renovació artística, promoguda per un

grup emprenedor de canonges, que feren ornar les capelles de la seva devoció amb retaules i teles pintades. Així, mentre Assumpta Roig s'ocupa de l'escultura i de la significació que les figures obtenen en el conjunt del retaule, Joan Bosch estudia les teles que s'hi troben i avança noves hipòtesis sobre l'autoria d'aquestes.

Amb el títol *Èmfasi contrareformista en els retaules de la seu de Girona*, Assumpta Roig i Torrentó pretén mostrar la relació existent entre els aspectes teòrico-dogmàtics defensats en el Concili de Trento i el resultat plàstic dels conjunts escultòrics estudiats. Queda palès l'èmfasi del culte marià en els retaules de la Immaculada Concepció, Anunciació i la Dolorosa, com també l'advocació i culte als sants i als àngels, en els retaules dels sants Iu i Honorat, sant Miquel i sant Narcís, aspectes que es presenten en un ordre ben elaborat on s'hi combinen elements de la tradició local i d'una mentalitat contrareformista, en el sentit d'uniformitzadora del culte, que es dona a nivell europeu. La hipòtesi defensada planteja com la tradició local queda submergida, en gran part, en les noves devocions promogudes per la Contrareforma, i així es manifestat en l'elecció del sant/a o Verge tutelar del retaule i en la distribució de les figures i temes de tot el desplegament hagiogràfic d'aquest.

Per la seva banda Joan Bosch i Ballbona presenta en *Pintura del segle XVIII a la Seu de Girona: d'Antoni Viladomat i de les suggestions de la pintura barroca italiana* la vinculació d'alguns cicles pictòrics amb l'obra d'artistes del barroc tardà com Ciro Ferri, Carlo Maratti o Luca Giordano, palesa en els retaules de sant Miquel i dels sants Iu i Honorat. I intenta demostrar la hipòtesi de l'autoria d'Antoni Viladomat per a les pintures que ornamenten els retaules de sant Narcís i dels Dolors, tot argumentant el coneixement per part de Viladomat de la producció pictòrica dels mestres de la Roma de l'art barroc i de la dels pintors napolitans del segle XVII.

M. ASSUMPTA ROIG I TORRENTÓ